

klonijo mestni občini in — basta. Topot se menda razumemo brez podrobnih komentarjev. Ako bosta pa »Slov. narod« in »Jutro« še naprej radovedna, bomo poskrbeli za podrobnosti njihovega zanimanja za razpust občinskega zastopa. O, ko bi to grozdje lisici ne bilo prekislilo!

Ij Smrtna kosa. Na velikonočno nedeljo je po dolgi bolezni v visoki starosti 80 let preminula v Ljubljani na Starem trgu št. 19 gospa Ljudmila Millitz, hišna posestnica, vdova po že pred mnogimi leti umrlem prvem ljubljanskem tiskarju Rud. Millitz. Ime Millitz je tesno zvezano z zgodovino našega tiskarstva, saj je bila Millitzeva tiskarna na Starem trgu prva tiskarna med Slovenci. Po prerani smrti svojega soproga je pokojnica večje in z vso vmeno vodila tiskarno sama ter je z neumornim in vztrajnim delom vzlic nastopajoči konkurenci obdržala svoje podjetje na lepi višini. Pod imenom »Zvezna tiskarna« v lasti »Jadranske banke« obstoja ta nad 100 let stara tiskarna še danes. — Na veliko soboto je po dolgi mučni bolezni umrla ga Marija Turk roj. Počivavnik, mati drž. veterinarnega nadzornika g. Hugona Turka. Pogreb se je vršil na velikonočni ponedeljek. — Na velikonočni ponedeljek je umrl ravnatelj mestne klavnice v p. g. Pavel Skale. — Istega dne je umrla ga Jožica Stropnik, soproga poštnega odpravnika. — V Frančiškanski ulici je umrla v ponedeljek ga Ana Zajc roj. Peterca, žena strojnika v hotelu Union. Pogreb bo danes ob 2 popoldne. — Blag jim spomin.

Ij Krožek magistratnih uradnikov daruje mesto venca na krsto blagopokojnega ravnatelja mestne klavnice v p. g. Pavla Skaleta znesek 150 Din za društvo slepih.

Ij Mestna blagajnica zaradi selitve v nove uradne prostore v Kresiji do sobote t. j. 26. t. m. za stranke ne uraduje.

Ij »Balkan«. V sobotno »Poslano« delniške družbe Balkan se je vrinilo več tiskovnih napak. V drugi koloni, 3. točka je čitati v oklepajih: (ca. 30 sob) — ne oseb —; v tretji koloni prva vrsta: 20.000 m² — ne metrov —; nato sledi stavok: Končno pripominjamo, da se naša družba ne boji stroškov ne žrtv itd.

Ij Umrli so v Ljubljani: S. Anizija Frančiška Verdelj, usmiljenka, 26 let. — Antonija Ozepek, ključavničarjeva hči, 1 leto. — Ana Zajec, strojnikova žena, 63 let. — Marija Franko, zasebnica, 79 let. — Josipina Stropnik, žena postajnega odpravnika, 23 let. — Pavla Cerar, kočarjeva hči, 12 let. — Ivan Kamnikar, tesarski delovodja, 52 let. — Marija Jeraj, delavčeva hči, 3 leta. — Jakob Prezel, skladiščnik, 65 let. — Marija Josepini, rudarjeva žena, 50 let. — Fran Rausch, major v pok., 55 let. — Marija Turk, zasebnica, 77 let. — Angela Jančar, kretnikova hči, 23 let.

Ij Tedenski zdravstveni izkaz. V času od 13. do 19. aprila je bilo 20 rojenih in 1 mrtvo-rojen; naknadno prijavljena 3 rojstva; umrlo je v tem času 24 oseb, od tega 10 tujcev; naknadno prijavljena 2 smrtna slučaja. Vzrok smrti v 6 slučajih jetika, v 1 pljučnica, v 1 škrlatica, v 1 možganska kap, v 2 rak, ostalo drugi naravni smrtni vzroki.

Ij Nalezljive bolezni. Od 13. do 19. t. m. je bil v Ljubljani naznanjen 1 slučaj dušljivega kašlja.

Ij Najden denar prikrila. Mizar Stanko Marinič na Glincah je izgubil dva bankovca po 100 Din. Iskal je možakar delj časa zaman svoj denar, končno pa so ugotovili, da je našla ta dva bankovca neka mlada kajžarjeva hčerka iz sosesčine. Deklica je nekaj časa tajila, da je bankovce našla, končno pa je priznala in denar vrnila, s čemer je bila zadava poravnana.

Ij Policijske ovadbe. Včeraj so bile prijavljene tele policijske ovadbe: 2 radi tatvine, 1 radi pijanosti, 9 radi cestno policijskega reda, 1 radi prekoračenja policijske ure, 1 radi pasjega kontumaca, 1 radi prestopka fajakarskega reda, 1 nezgoda, 1 radi lahke telesne poškodbe in 1 radi prikritja najdene stvari.

Gospodarstvo.

Svetovna trgovina.

Trgovske bilance najvažnejših držav za leto 1923 so že toliko znane, da dobimo lahko pregled mednarodne trgovine v preteklem letu. Če primerjamo izmenjavo blaga s predvojno dobo, vidimo, da tudi peto leto po vojni še ni tam, kjer je bil predvojni čas. Splošno opazujemo v mednarodni po-vojni trgovini lahko tri d o b e.

1. V prvem času po vojski je nastopila povsod velika potreba po blagu, številke uvoza in izvoza gredo hitro kvišku. Kmalu nastopi reakcija.

2. Od leta 1921 naprej davi evropske in ameriške države težka gospodarska depresija. Prodaja zastaja, brezposelnost naraste do obsega, kakor ga ni dosegla tudi v najhujših predvojnih krizah. V Ameriki je brez dela sedem milijonov ljudi, v Angliji pet.

3. Tekom leta 1922 kriza poneha in začne se preobrat, ki traja tudi še leta 1923. Seveda, če gledamo samo absolutne številke, bi mislili, da je bila trgovina leta 1923 za tretjino večja kakor pa v zadnjem predvojnem letu 1913. Statistika nam pravi, da je izkazala zunanja trgovina dvanajstih držav, predstavljajoča 60 odstotkov vse svetovne trgovine tele številke:

1913: 96.7 milijard zlatih mark;
1921: 107.9 milijard zlatih mark;
1922: 115.7 milijard zlatih mark;
1923: 126.9 milijard zlatih mark.

A trgovski indeks svetovne veletrgovine je za 50 do 75 odstotkov nad predvojnimi cenami. Napravimo za leto 1913 številko 100, vidimo za 1923 številko 65, 1922 78 in 1923 87. Torej je bila izmenjava lani še zmeraj za osmino pod 1913.

Nobena trgovska bilanca ni tako pasivna kakor n e m š k a. Natančnih številk ne moremo dobiti; zlasti se ne more dognati, koliko blaga je šlo noter in ven skoz veliko odprtino na zahodu. Mislijo pa, da je zunanja trgovina 1923 50 odstotkov one iz leta 1913.

Ker Nemčija ni mogla iz Poruhrja izvažati, je prišlo to prav v prvi vrsti Angliji, kar se pozna v tehle številkah: uvoz 1922 18.7 milijard zlatih mark, 1923 21.2; izvoz 15.4 in 17.1. Na zadnji številki je udeležen premog z več kot 50 odstotki.

Tudi Francija se je razmeroma dobro držala! Uvoz 8.1 in 8.2, izvoz 7.0 in 7.7. Bolj slabo se je odrezala Belgija, ki 1923 ni dosegla številki 1. 1922.

Zelo ugodno je bilo leto 1923 za Italijo. Uvoz se je dvignil napram letu 1922 za 9.6%, izvoz pa za 19. Predvojne številke so skoraj dosežene. Način izvoza pa postaja od dne do dne bolj drugačen: Italija, prej agrarna, postaja vsak dan bolj industrialna. Izvoz agrarnih produktov je šel napram letu 1913 nazaj, oni industrijskih izdelkov se je pa dvignil.

Posebnost je Rusija. Uradna statistika nam pravi, da je bil uvoz leta 1922 več kot trikrat tako velik kakor izvoz, leta 1923 pa za polovico manjši. Vzrok je najbrž ta, ker ne pride v Rusijo nič več živil in jih je leta 1923 Rusija spet za 100 milijonov zlatih rubljev več eksportirala kakor im-

portirala. Kar se tiče absolutnih števil, je pa ruska zunanja trgovina zelo majhna: uvoz za štirikrat in izvoz za poldrugikrat manjši kakor avstrijski, pa ima Avstrija komaj dvajsetino ruskega prebivalstva. Je pa zato notranja trgovina večja. In če bi razdelili Rusijo na vse sovjetske države, bi bila zunanja trgovina seveda vsa drugačna.

Od manjših držav izkazuje Švica dosti več uvoza kakor prej; Češkoslovaška je prav dobra — ne smemo gledati samo na absolutne številke, češka krona raste — itd. O Jugoslaviji bomo posebej govorili.

Tudi izven evropske države izkazujejo poživljeno trgovino: uvoz ameriške Unije je 1922—1923 narasel od 13 milijard zlatih mark skoraj na 16, izvoz od 16.1 na 17.4. Enake so razmere v Egiptu in angleških dominijonih. Izjema je Japonska, ki je bila med vojno konjunkturno izborna izrabila, je sedaj ne more več tako, in ki jo je vrhu vsega drugega vrgel septemberski potres daleč nazaj.

g Novo podjetje. Industrija, obrt in trgovina so doslej nabavljale nepremočljive in specijelne tkanine v tehniške svrhe, kot n. pr. plahte, platna za šotore, jadra za parnike in jadrnice, konopne cevi, tkanine za cedila, nepremočne obleke za mornarje in delavce itd., po večini iz inozemstva. Temu nedostatku je pomagano sedaj s tem, da je stara ugledna tvrdka M. J. Elsinger in sinovi na Dunaju, tovarna nepremočnih tkanin, poverila glavno zalogo za SHS tvrdki Braća Frank in drug, Zagreb, Frankopanska 6, kjer je obenem urenila proizvodnjo plaht, šotorov itd. po meri in po načrtu.

g Izkaz Narodne banke. Po izkazu Narodne banke z dne 15. t. m. je bilo v obtoku za 5 milijard 526 milijonov dinarjev bankovcev, kar pomeni napram prejšnjemu izkazu z dne 8. t. m. zmanjšanje za 63.5 milijonov dinarjev. Istočasno se je zmanjšala tudi metalna podlaga za 1.9 milijona dinarjev tako, da je znašala 15. t. m. samo 440.7 milijonov dinarjev.

g Živinski trg. Na zadnjem zagrebškem živinskem sešnju so bile cene sledeče: domači voli I. vrste 15—16.20, II. 13—14.50, bosanski voli I. 12 Din, II. vrste 10.50—12.50, III. vrste 10—10.50, domače krave I. 13—15 Din, II. vrste 12—13.50 Din, III. 9—11 Din, teleta 12.50 do 15 Din, prešiči do 1 leta 18—28 Din, preko 1 leta 18—22 kg žive teže. Težki vprežni konji 15.000—17.000 Din, težki 13.000—15.000 Din, lahki konji 10.000—11.000 Din, ovce 7—8 Din za kg žive teže, težki prešiči 19—20 Din za kilogram žive teže.

g Cene masti. Na novosadskem trgu je cena masti sledeča: prešičja mast 36—38 Din, surova slanina 35—36 Din, sušena slanina 38 do 40 Din.

g Cene živini na tujih tržiščih Avstrije: voli 12.000—17.000 n. a. K., krave 12.000—15 tisoč, mesnati prešiči 23.500—26.000, mastni prešiči 24.750—26.000. Češkoslovaška: ovce 10—15.50 Kš, teleta 12—12.50, koze 5—8, domači prešiči 12—14 K. š. za kg žive teže. Italija: voli I. vrste 640—690 lir, voli II. vrste 540—630 lir, III. vrste 450—530 lir, krave I. vrste 560—640 lir, II. vrste 420—550 lir, III. vrste 300—410 lir.

g S tržišča jaje. Produkcija jaje v cel državi je normalna. Cene so po komadu v Srbiji 0.85—0.95 Din, v Bački 1.05—1.10 Din, v Banatu 1.10—1.20 Din, v Sloveniji 1.10 Din, v Hrvatski 1—1.05 Din. Izvoz gre v glavnem v Nemčijo, ker London in Pariz ne konvevirata.

g Premog v Bolgariji. Kakor posnemamo iz »Slova« je znašala lani produkcija črnega premoga v Bolgariji 1.075.000 ton. Največji premogovnik Pernik, ki je državna posest, je dal 914.000 ton. Največ bolgarskega premoga so porabile državne železnice (459.000 ton), potem industrija (356.000 ton) in srbske železnice (24.397 ton).

g Italijansko-jugoslovanska trgovina. Po italijanski uradni statistiki je izvozila Italija lani v Jugoslavijo svojih produktov za 336 milijonov 33.843 lir napram 255 milijonom leta 1922. Glavni predmeti italijanskega uvoza k nam so bili lani sledeči: bombažne tkanine in ročna dela (54.932 kvintalov za 168.3 milijone lir), volnene tkanine in ročna dela (16.760 kvintalov za 49.2 milijona lir), bombažno predivo (14.507 kvintalov za 29.3

milijone lir), moka (107.037 kvintalov za 15.3 milijone lir) itd. Nasprotno pa je Italija uvozila iz Jugoslavije lani produktov za 489 milijonov 280.077 lir napram 366 milijonov 818.018 lir l. 1922. Iz teh podatkov je razvidno, da je bila za nas trgovina z Italije aktivna za 155 milijonov lir.

g Produkcija žvepla v Siciliji l. 1923. Leta 1923. se je produciralo v Siciliji 206.250 ton žvepla nasproti 137.640 tonam l. 1922.

g Tekstilna industrija Italije. Lani je porabila italijanska industrija tekstilij 155 tisoč ton bombaža, 40.000 ton volne in 2780 ton umetne svile.

BORZA.

Curih, 22. 4. (Izv.) Berlin 1.275—1.295, Italija 25.20—25.275, London 24.805, Newyork 560.50—567.0, Pariz 35.35—35.55, Praga 16.70—16.7550, Dunaj 0.0079—0.0080, Bukarešt 3.0, Beograd 7.025—7.075.

Zagreb, 22. 4. (Izv.) Devize: Italija 357.50—360.50, London 351.50—354.50, Newyork 80.0—81.0, Pariz 5.1450—5.1950, Praga 237.50—240.50, Dunaj 0.1120—0.1150, Curih 14.20—14.30. — Valute: dolar 79.20—80.20.

Prosveša.

Dr. Joža Glonar:

Kongres slovanskih geografov in etnografov v Pragi.

Centralni geografski položaj češkoslovaške republike in njene prestolnice je v zvezi z ugledom, ki si ga je ta mlada država v razmeroma kratkem času pridobila, povzročil, da postaja Praga v vedno večji meri mesto kongresov. V vrsto teh kongresov spada tudi kongres slovanskih geografov in etnografov, ki se bo vršil letos v prvih dneh junija v Pragi.

Ideja tega kongresa je sama po sebi že stara. Že v letu 1914 je Cvijič na kongresu čeških naravoslovcev in zdravnikov nasvetoval kongres slovanskih geografov in etnografov, ki pa ga je svetovna vojna za enkrat preprečila. Po vojni pa so razmere za tak kongres postale v marsikaterem oziru mnogo ugodnejše, kongres sam je že z ozirom na nujno potrebno kooperacijo v slovanskem znanstvenem delu postal tako rekoč potrebna in naravnost neodložljiva zadeva. Zato se je Cvijič že v jeseni l. 1922 podal v Prago, da bi idejo takega kongresa med praškimi znanstvenimi krogi znova propagiral. Kot kraj kongresa se je določila Praga in samo po sebi je umevno, da se je vsled tega vse pripravljalo delo za ta kongres poverilo praškim strokovnjakom. Profesorju Cvijiču se je poverila samo še naloga, da pridobi za udeležbo tudi poljske strokovnjake, na katerih sodelovanje je kongres moral v prvi vrsti reflektirati. Tako so se pripravljala dela zavlekla in ideja kongresa je pridobila konkretno obliko prav za prav šele tedaj, ko je češka vlada dala na razpolago zanj potrebna sredstva. To pa se je zgodilo šele proti koncu l. 1923. Pripravljalni odbor je moral s prireditvijo kongresa tem bolj hiteti, da bi ne prišel v kolizijo s kongresom jugoslovanskih arheologov, kulturnih zgodovinarjev in etnografov, ki se bo vršil l. 1925 o priliki otvoritve muzeja v Splitu. Jesen l. 1924 pa za Prago ni bila primerna, ker bo takrat zboroval v Pragi mednarodni antropološki kongres.

Delo in uspeh tega kongresa je odvisen od dela v njegovih posameznih sekcijah. Za enkrat jih je določenih osem in sicer sledeče: 1. kartografija, fizika zemlje, geodezija, hidrografija, meteorologija in klimatologija; 2. geomorfologija in geologija; 3. geografija rastlin; 4. antropogeografija in gospodarska geografija; 5. antropologija, etnografija, demografija in sociologija; 6. pokrajinska geografija; 7. geografski pouk; 8. znanstvena organizacija. Kakor je iz te vrste razvidno, je program tega kongresa zelo bogat, mogoče naravnost prebog. Program tudi ne odgovarja imenu, ki si ga je kongres nadel: etnografija je skromno stisnjena, med tri discipline, in to zelo obširne discipline, e n e g a izmed o s m e r i h odsekov. Očividno je, da je sklenjena v krog fizikalnega in materialnega pojmovanja, kakor ostale discipline, in da se ne pojmuje s stališča filološke slavistike, torej duševne vede. Kdor pa danes čuje besedo slovanska etnografija, jo umeva v prvi vrsti kot slavistično in ne kot prirodoslovno disciplino; v to misel ga bo zavajalo tem bolj dejstvo, da sta v pripravljalnem odboru kongresa tudi dva slavista, Murko in Polivka.

Tako bo leha koncept tega kongresa na nekaki notranji neskladnosti. Oteževalo ga bo in mu jemalo predikat slovanskega kongresa dejstvo, da bodo na njem zastopani samo neznatni drobci največjega slovanskega naroda, samo oni ruski učenjaki teh strok, ki se nahajajo izven domovine. V zavesti vseh teh težkoč je pripravljalni odbor nalogo tega kongresa nekoliko omejil in jo na ta način srečno intenziviral. Kongres bo imel v prvi vrsti nalogo, da udeležence iz

drugih slovanskih dežel seznanil z geografskimi in etnografskimi razmerami češkoslovaške republike! Saj ni nobena znanost ravno tako silno navezana na kraj, kjer se na kakem kongresu obravnava, kakor ravno geografija in etnografija. Baš v tem pogledu pa so ravno v češkoslovaški republiki razmere zelo ugodne. Razne korporacije, znanstveni zavodi in posamezniki so na tem polju že nenavadno mnogo storili, muzeji imajo bogate in znanstveno urejene zbirke, pred kongresom in po njem se projektirajo znanstvene ekskurzije v razne kraje republike. Na polju češkoslovaškega narodopisja, ki ima sijajno tradicijo in ki je že l. 1895 presenetilo svet s praško narodopisno razstavo, je toliko gradiva v fotografijah, dijazpozitivih in filmih na razpolago, da bo samo primerna izbora delala težave. Priprave za etnografsko sekcijo so zelo pospeševale pripravljala dela za že prej nameravani kongres češkoslovaških narodopiscev, ki naj češkoslovaško narodopisje na novo organizira in sistematično izgradi in ki se bo nameravanemu kongresu geografov in etnografov v zadnjih dneh pridružil, tako da bodo lahko razna predavanja in ekskurzije skupne.

Cvijičovo stališče je povzročilo, da zavzema etnografija v okviru kongresa v primeri z geografijo tako neznatno mesto. Saj je vendar čudno, da zavzema etnografija mesto prave pepelke med štirimi disciplinami enega posebnega odseka, dočim je n. pr. za samo geografijo rastlin določena kar cela posebna sekcija. To je v zvezi z razvojem teh disciplin med Slovani. Z geografskega stališča traktirana etnografija je dovolj razvita, da lahko na geografskem kongresu tvori posebno sekcijo, s slavističnega stališča traktirana etnografija pa ima pri nas že tako staro tradicijo in tak obseg, da bi zahtevala sama zase obširen kongres z najrazličnejšimi sekcijami med katerimi bi bila geografska etnografija s svojimi od slavistične različnimi vidiki in metodami potrebno dopolnilo in blago-dejen korektiv. Za slaviste etnografe na tem kongresu ni pravega mesta; organizatorji kongresa so jim namreč dali ravno toliko prostora in zraka, da je »zum Leben zu wenig, zum Sterben zu viel!« Če se sedaj v zadnjem trenutku skuša ta nedostatek nekoliko popraviti, se je bati, da se bo v tem nasprotju stališče in metod našla samo polovična rešitev in da bo prišlo samo do moteče hipertrofije že itak številnih sekcij in ekskurzij, kar bo delo kongresa bolj oviralo ko pospeševalo.

Posebna zanimivost tega kongresa bo tudi njegova slovanska mnogojezičnost; ta problem je težaven, toda rešiti ga mora mlajša generacija. Najlažje ga bodo rešili slavisti sami, toda baš slavisti bodo na tem kongresu samo neznatna manjšina. Na vsak način pa je kongres pomemben že kot velika revija slovanskih znanstvenikov na polju geografije in bo lahko služil kot priprava za nadaljnje kongrese, predvsem pa za slavistične, ki imajo najmanj tehničnih težkoč.

pr Izredno zanimiv koncert v Ljubljani. V torek dne 29. aprila se vrši v Ljubljani v Unionski dvorani koncert francoskega kvinteta na pihala. V kvintetu so zastopani sledeči instrumenti: flauta, oboa, klarinet, fagot, rog, spremlja jih pa klavir. Danes javljamo ta zanimiv koncert, natančnejši program še objavimo. Koncert priredi naša Glasbena Matica s sodelovanjem Francoskega instituta v Ljubljani.

pr A. M. Slomšek, Izbrani spisi za mladino. Priredila Fran Erjavec in Pavel Flere. Z risbami okrasil Maksim Gaspari. V Ljubljani 1924. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna. XCIV + 321 strani. Cena 56 Din. — Za pirhe smo dobili VI. zvezek zbirke Slov. pesniki in pisatelji: Slomškove izbrane spise